

tacka vi skyldigast. Att vi icke uppfyllt löftet om nya stilar, behagade Läsaren icke tillräkna oss strängt, emedan löftet och dess svikande icke utgår från Utgifvaren, som derigenom icke gjort besparing i omkostnad för trycket. De många tryckfelen, af hvilka korrekturet icke sällan visar två till trehundra rättade på arket, hafva samma ursprung. För nästa årgång kunna dock nya stilar med säkerhet påräknas; och hopp är förhanden, att tryckfelen under dess lopp skola försvinna.

J. V. S.

10

45 INHEMSK LITTERATUR.

Litteraturblad n:o 1, januari 1849

SUOMI, TIDSKRIFT I FOSTERLÄNDSKA ÄMNEN. 1847. H:FORS 1848.

Ingenting kan vara angenämare, än att få börja denna årgång af bladet med anmälandet af inhemska litterära alster. Gerna återser också vännen af den fosterländska litteraturen den Tidskrift, som förvarar så många minnen af vår litteraturs återupprättare, främst af Lönnrot och Castrén. Närvarande årgång åter har det märkvärdiga, att med den samma den yngre generationen, så att säga, inträder i sin arfsrätt. Af de äldre namnen, återfinna vi här endast HHr. Rabbe's och Fellman's. Det hufvudsakliga af dess innehåll tillhör deremot HHr. Varelius och Elmgrén.

20

Vi erinre läsaren om, hvad vi i sednaste årgång yttrade om Hr. Alcenii afhandling i Joukahainen, för att tillämpa det sagda isynnerhet på Hr. Varelii här införda afhandling: »Bidrag till Finlands kännedom i etnografiskt hänseende.»

Det är nemligen, enligt hvad vi förmå bedöma, karakteristiskt för landets upp växande litteratur, att sträfvä »from sounds to things,» enligt det gamla Engelska ordspråket, från tal till sak. I detta sträfvande visar den sig ega en fläkt af tidens anda, som för hvarje dag mer och mer tränger vetandet ur skolan ut i lifvet och låter den frågan ljuda allt starkare: hvilka frukter har vetenskapen att skänka folken och menskligheten? Andligt och lekamligt lidande under de bestående samhällsförfattningarnes, kyrkornas, lagarnes, industrins herravälde, begära folken nya institutioner, frågande de i vetandets mysterier invigda om råd. Men desse stå stumma. Eller kanske svara de: ert inre bör förbättras; ty eljest gagna er icke de visaste institutioner. Hvertill, fråga då åter folken, har väl sålunda religionen, vetenskapen, menniskornas vetande och håg äro så ruinerade, att inga institutioner kunna upptäckas, tjenliga att skydda och befordra mensklighetens framskridande? – Till denna fråga kan icke finnas flera, än ett upprigtigt svar: Religionslära, vetenskap och konst hafva varit så snärjda i skolans band, att de ringa resultater lemnat, och att föga eller intet af dem nedträngt till folken. Gör alltså vetandet lefvande i allt menskligt görande och låtande; led vetenskapen ut ur skolan i lifvet; förbyt dess väntade resultater till allmänna öfvertygelser, dess förädlande förmåga till en kraft i folkens håg och sinne! – och vetenskapen sjelf skall jemte folkens lif antaga en ny gestalt.

30

40

50

Lika litet, som nu vetenskapens anseende lider deraf, att den likasom genomgått sin skolkurs, förrän den uppträdt såsom verksam i lifvet; lika litet nedsättande är det för de litterära bemödanden, vårt land hittills känt, att de stadnat vid särskilda lärdoms och forskningsprof, utan att öfverlemnna någon frukt af dessa åt nationen och nationallit-

teraturen. På dessa enstaka forskningars grundval börjar nu den närvarande tiden att bygga. Och dennas karakter i vårt land är just detta bemödande att af de spridda byggnadsämnen sammanfoga ett helt och genom utbildandet af en litteratur, som hos nationen lefver och verkar, gifva byggnaden sammanhang och fasthet. Det kräfvär ingen bevisning, att detta samma bemödande skall hänvisa specialforskningen till de rätta platserna och gifva den en af tillfälligheter oberoende rigtning.

Det var en utlänning förbehållet, att gifva den första sammanbundna teckning af, hvad Finska folket är och varit. Rüh's uppträdde med en Finlands historie («Finland u. seine Bewohner») på en tid (1818), då ingen inhemsk man ännu vågat tänka på annat, än samla materialier för densamma. Visserligen skulle Rüh's arbete innehållit föga för Finland egendomligt, om icke bland de samlande förarbetarena funnits en sådan man som Porthan. I sin mon vittnar detta företag dock, att utlänningen egde ett försteg framför de inhemska lärdomsidkarena, då han insåg, att äfven ett ofullkomligare försök till ett helt var att föredraga framför idel fragmenter. Utan att misskänna värdet af Hr. Arvidssons förbättringar vid detta försök, kan man dock säga, att ända till Lönnrots uppträdande ingen vågat träda i utlänningens fotspår. Med Lönnrot's arbeten var en hel period af Finska folkets tillvaro framställd för blicken, och en period, som för det nationela lifvet eger kanske den mesta betydelse. Castrén gick ännu ett steg tillbaka och har i storartad uppfattning sammanbundit perioden för Finska folkets rent nationela lif med de Europeiska folkens allmänna historie. Hr. Kajaans försök att, sammanbindande resultaterna af dessa båda forskningars, skildra Finska folkets förkristna tid, kan anses hafva gifvit en helt ny bild af icke blott denna tid utan af hela folkets art och dess ställning till andra nationer. Mindre lyckad kan deremot hans framställning af Finlands historie under medeltiden anses. Utgående från en forskning öfver Finska språkets och den allmänna undervisningens öden, har nu Hr. Alcenius i få men bestämda drag likasom utkastat planen för uppfattandet af Finska folkets hela utveckling under dess kristna tid, uppställt de första linierna till en inre kulturhistoria, den enda för Finska folket egendomliga, medan dess yttre politiska historie sammanfaller med Sveriges. Likaså har vårt lands geografi i 50 år stått kvar på den punkt, dit Tuneld bragte densamma; och hvad vi derom vetat har blifvit oss tillfördt genom Rüh's lån från hans arbete. Såsom goda undersökningar öfver särskilda omständigheter i Finlands historie under denna tid anställts, för att bevaras i lärdomens gömmor, så hafva äfven stads- och sockne-beskrifningar i mängd blifvit lagda i samma förvar, utan att ur dem något helt uppstått. En uppoffrande ung man, Eklund, hvars namn väl är värdt, att i tacksamt minne förvaras, gaf en karta öfver Finland, till hvilken ännu ingen beskrifning förefanns annorstädes, än för den unga mannens föreställning. Hvad af denna karta kunnat läras, nemligen landets fysiska geografi, har Hr. Tikkanen väl sammanställt i »Suomenmaan Tilasto.» Han har också i Prof. Reins spår gifvit en uppskattning af det folks materiela krafter, som mellan dessa åsar, kring dessa sjöar lefver; hvarvid man eger rätt beklaga, att Hr. T. icke grundat något på egen forskning. Men ända hittills har man saknat någon närmare åskådning af natur, folk och sed i landets skilda trakter, af de likheter och olikheter, genom hvilkas framställande, såsom genom konturernas och skuggningens på en tafla, först en totalbild af det nu lefvande Finska folket framträder. Denna bild har nu Hr. Varelius i »*Bidrag till Finlands kännedom i ethnografiskt*

afseende» gifvit oss, att efter ytterligare forskning fortsättas och fulländas.

Det är gammal praxis att indela Finland i de sju landskaperna: Egentliga Finland, Nyland, Tavastland, Savolaks, Karelen, Österbot-
 ten och Åland, ifall man ej för bättre minnes skuld ännu afskiljer
 Gamla Finland på ena sidan, Satakunta på den andra. Uti några högst
 obestämda förhållanden söker man uppvisa provinciela egenheter för
 dessa landskap; under det att likväl natur och menniskor endast på de
 yttersta linierna, vid kusten och i det inre landet förete bestämda och
 10 olika drag. Indelningen har blott i ett par fall någon fysiskt geografisk
 grund; och den historiska stamskilnaden ger på sin höjd tre, eller med
 det Svenska Åland fyra provinser. Sin historiska grund torde denna
 sedvanliga indelning ega i de skilda perioderna och den vid hvarje olika
 omkretsen för Svenska eröfringens fortgång och kristendomens utbre-
 dande. Att sålunda en tidigare eller sednare kultur frambragt olikheter,
 bör väl antagas. Men Hr. W. har, såsom vi snart skola framställa, för
 åtskilnaden uppsökt en mera genuin grund.

Med jemn hand, ledd af enskilda undersökningar, drager nu Hr.
 Warelius en föga bugtande linie öfver landet från Sydost till Nordvest,
 20 hvilken betecknar gränsen för tvenne landskap och stammar, de förra
 till fysisk beskaffenhet, de sednare äfven andligen, till sinnelag, språk,
 seder och lefnadssätt från hvarandra skilda, desto mera, ju längre bort
 man kommer från den åtskiljande gränsen. Denna linie går enl. Hr. W.
 mellan *Weckelaks* och *Wederlaks* socknar, *Walkiala* och *Luumäki*.
Walkiala och *Mäntyharju*, *Ithis* och *Mäntyharju*, genom *Heinola*
 kapell, mellan *Asikkala* och *Syssmä*, genom *Kuhmois*, *Längelmäki* och
Jämsä jemte *Keuru*, *Ruovesi* samt *Kuortane* och *Keuru*, *Kuortane* och
Lappajärvi t. o. m. *Ala Härmä* och *Kortesjärvi* kapeller, hvarefter invid
 30 kusten Svenska kolonister möta. En blick på kartan visar, att de här
 kursivt tryckta namnen utvisa Vestfinska orter.

Jemte dessa tvenne hufvudafdelningar, i hvilka läsaren lätt återfinner
 den Tavastländska (*Häme*) och Karelska (*Karjala*) grenen, står ännu en
 tredje, den egentliga Österbottniska (*Kaimu*) grenen, i hvilken de båda
 föregående sammansmälta, och i hvilken endast få ifrån dem afvikande
 egenheter förekomma. Wid nyssbeskrifna linge tillhöra från och med
 Keuru orterna på nordöstra sidan om densamma denna gren. En linie
 härifrån dragen långsät *Maanselkä* till gränsen af *Uleåborgs* län samt
 från denna punkt åter mellan *Kalajoki* och *Haapajärvi* socknar. *Oulais*
 och *Haapajärvi* kapeller (i *Pyhäjoki* socken), *Frantsila* och *Pulkkila*
 40 kapeller (i *Siikajoki* och *Piippola* socknar), *Limingo* samt *Uleå* och
Muhos, *Ijo* samt *Kemi* och *Pudasjärvi*, *Rovaniemi* och *Kemiträsk*,
 angifver gränsen mellan Ostfinska orter öster om, Österbottniska
 vester om densamma, de sednare här utmärkta med kursiv stil.

På båda sidor om dessa linier anmärker Förf. den ena grenens större
 eller mindre intrång på den andras område och särskiljer de olika
 brytningarne inom hvarje af dessa områden.

Vidare karakteriserar Hr. V. de skilda grenarnes och brytningarnes
 språk, genom mångfaldiga sammanställningar, deras lynne, intellek-
 tuela upplysning, seder, näringar, boningsätt, drägter m. m.

En utförlig del af afhandlingen sysselsätter sig äfven med Lapparne,
 50 nemligen icke blott med de nu inom Finland bosatte, utan äfven med
 deras forntid, upptagande en stor rikedom af minnesmärken från deras
 forntida vistelse öfver hela Finland. I denna afdelning så väl som i den
 förstnämnda stöder Förf. sina uppgifter till stor del på egen undersök-
 ning, till någon del på samtida enskilda meddelanden. Så innehåller

afhandlingen en icke ringa rikedom på hittils okända data; och äfven det, som är lånadt ur äldre källor, vinner genom det sammanhang hvori det här anföres, ökad intresse.

En kortare skildring af de Svenska kolonierna i Finland, af här bosatte Tyskar och Ryssar, t. o. m. några ord om Zigenarena, hvartill slutligen kommer en häntyding på landets äldsta trol:n Celtiska befolkning – allt detta fulländar den tafla öfver Fosterlandets etnografiska förhållande, Förf. för oss framställer.

Någon origtig uppgift har Ref. icke bemärkt. Origtigt kan det dock i allmänhet anses, att vilja hänföra folkkarakterer till några allmänna kategorier; och det faller sig derföre betydelselöst, då Förf. vill hos olika landskapers befolkning se de Aristoteliska fyra temperamenterna representerade. Ännu kan det anmärkas, att Förf. användt mindre omsorg på skildringen af seder, lefnadssätt m. m., än på framställningen af språkafvikelserna. Likaså hade det icke varit för ämnet fremmande, att anföra något om tiden för de skilda trakternas uppodling och i sammanhang dermed om landets fysikaliska karakter, om tiden för kristendomens införande och de historiska momenter, hvilka derjemte företrädesvis inverkat på den ena eller andra folkgrenens bildning. 10

Hvad som sålunda återstått att önska, blir dock knappt märkbart vid sidan af den rika undervisning, ur Hr. Warelii afhandling står att hemta. Kännedom af eget land tillhör väl den första och nödvändigaste kunskap, menniskan bör förvärfva sig. Både allmänhetens nästan totala brist på en sådan kännedom och fattigdomen på källor för dess inhemtande bevisar noggsamt, på hvilken låg ståndpunkt den inhemska bildningen befinner sig. Med desto mera glädje finner man, att behovet af en fullständigare kännedom om fäderneslandets närvarande skick och om de öden, som frambragt detsamma, allt mer och mer blifvit erkänt. För detta förhållande vittnar serdeles, att den yngre generationen icke åtnöjer sig med, att begrafva sig i undersökningar öfver enstaka förhållanden och tilldragelser och att åter begrafva dessa undersökningars frukter i akademiska krior, utan för sina krafters användande utmåter ett större fält och förtroendefullt framlägger arbetet inför allmänhetens granskande blickar. Så är vår öfvertygelse, att likasom Hr. Alcenius utstakat en ny väg för Finska historiens bearbetande, så skall ingen, som härefter bearbetar Finlands geografi, kunna undgå, att ur Hr. Warelii afhandling låna grunddragen till densamma. Öppet bekänner åtminstone Ref. sig ur dessa båda skrifter hafva vunnit mera sann kunskap om Finland och Finska folkets öden, än ur något af de arbeten, han härförinnan lärt känna. 20

I huru hög grad dock uppmuntran till en litterär verksamhet, sådan som den här antydd, inom eget land saknas, bevisar äfven historien om Hr. Warelii afhandlings tillkomst. Sjelf nämner han, att den är författad för utlänningens behof; och om vi icke äro falskt underrättade, har det skett på anmodan från St. Petersburg, derifrån Hr. V. äfven åtnjutit understöd för sina forskningar. 30

Äfven för en sammanhängande underrättelse om Finska Litteratursällskapets i H:fors verksamhet har man en dylik tillfällighet att tacka. Hr. Molbeck i Köpenhamn har nemligen begärt en sådan underrättelse; och denna begäran har föranledt Hr. Elmgren att sammanskrifva »Berättelse om Finska Litteratursällskapet under de första 17 åren,» som nu finnes införd i Suomi. 40

Berättelsen eger allt det intresse, som bekantskapen med det hittils okända eller blott dunkelt kända kan ingifva. Den väcker det ökade

deltagande, som skildringen af den omgifning framkallar, bland hvilken, så att säga, en döende nationalanda sökt sin tillflykt och räddning. Att denna omgifning varit fattigdomens, fattig på världens goda, ja till och med jämförelsevis fattig på lif och håg, endast ökar deltagandet, emedan det lærer, huru ringa medel i Försynens hand kunna blifva verktyg för ett stort ändamål, och huru liten jordtorfva det godas frö behöfver, för att rota sig och vexe. Det är längesedan känt, att Finska Litteratursällskapet varit af föga betydenhet, om det icke lyckats fästa sin verksamhet och sitt namn vid Lönnrot's arbeten. Men det är
10 temligen okänt, att Sällskapet också inrättades¹ för Lönnrot's skuld, för att bringa frukten af hans ansträngningar i dagen; hvartill Sällskapet sednare kunde lägga den ytterligare förtjensten, att understödja dessa ansträngningar. År 1831 voro andra tider, än de närvarande. Hvilken förläggare skulle icke nu med uppräckta händer mottaga ett manuskript till arbeten, sådane som Kalevala och Kanteletar; men den tiden var det annorlunda, och sällskapets mellankomst var nödvändig för deras utgifvande.

Sällskapets handlingar (Toimituksia) utgöra Nie delar; 1 Kultala öfversatt af Keckman; 2 *Kalevala*, 3 *Kanteletar* (tre Band), 4 Suomen kansan *Sananlaskuja*, 5 Suomen kansan *Arvoituksia*, alla, såsom be-
20 kant, samlade och utgifna af Lönnrot; 6 Surullinen tarina Wiinamyrkystä, öfvers. af Poppius; 7 Suomen Historia af Kajaan; 8 Eukliideen Alkeet, öfvers. af Schildt; 9 Yhteinen Historia kansakouluin tarpeeksi af Æjmeleus. Förlaget för några delar har Sällskapet öfverlåtit åt enskilda. Dessutom har Sällskapet utgifvit fyra årgångar af tidskriften Suomi, tillöst sig hela upplagan af Castréns Syrjänska Grammatik, 100 exemplar af Mehiläinen, Lönnrots bekanta i fyra årgångar utgifva tidskrift, 200 exemplar af Harjulan onnettomuus. Summan af Sällskapets utgifter uppgår till ungefär 5 000 Rub. Sr., deraf 1 100 Rubel
30 såsom reseunderstöd, utom det antal exemplar, som vanligen utgjort honorarium för resp. författare. Detta utgör dock en utgift af 1 000 Rl. Assign. för hvarje år af Sällskapets tillvaro, likväl så, att medan den de tre första åren af dess tillvaro var ingen, densamma sednaste tre år uppgått till 2 000 à 2 500 Rubel. Inkomsternas belopp för året har varit vexlande, men sednaste fem år uppgått till 4 à 5 hundra, ja sista året till 800 Rubel Silfver.

Med denna verksamhet bör Sällskapets tillvaro icke anses af ringa betydelse. De medelbara verkningarne af densamma, genom att lifva
40 och nära intresset för en Finsk litteratur, kunna icke mätas i pennningvärde eller efter volymtal. Pris och ära förtjena de män, Sällskapets funktionärer och ledare, hvilka icke förtröttats i det ringa, hvarpå kommande generationer skola grunda en mera lysande verksamhet.

Herr Elmgrens varmt hållna framställning kan likväl icke obetingadt prisas, emedan berättelsen väl kunnat ordnas till en klarare öfversigt.

Samma Författare har till denna årgång lemnat en »*Beskrifning öfver Pargas Socken*» med åtföljande karta, hvilken, så mycket Ref. förstår, utmärker sig genom en exemplarisk ordning och fullständighet, som bär vittne om Förf.s på densamma nedlagda möda. Dylika specialbeskrifningar hafva sitt egentliga värde för forskaren och fästa i öfrigt
50 blott de läsares närmare deltagande, hvilka uppehållit sig på orten eller eljest till densamma stå uti nära enskilda förhållande. Ref. har med nöje vid uppsatsens genomläsning återkallat minnet af det intagande

¹ Hr. E. uppgifver aflidne Lektor Keckman såsom den, från hvilken förslaget till sällskapets inrättande utgätt. Den rätta upphöfsmannen är Dr. Mårten Lindfors.

Pargas, en af de orter i vårt land, der man verkligen vet af en lifvande sommarsol.

Af Hr. Fellman innehåller årgången »*Bidrag till Lappmarkens Fauna*,» 1 delen »Däggande djuren.» Om det är Förf:s afsigt, att genomgå alla djurklasser, så befara vi, att de flesta artiklarne icke kunna bilda någon lämplig läsning för den större allmänheten. Namnförteckningen på fiskar, insekter och Invertebrata öfverhufvud torde för forskaren blifva tillräckliga. I denna del deremot, der Förf. kunnat meddela Lapparnes iakttagelser öfver djurens lefnadssätt och fångst, finnas flera ganska intressanta beskrifningar. Äfven för Foglarne torde dylika allmänt intresse väckande skildringar kunna åstadkommas. Till prof aftrycka vi här nedan Förf:s beskrifning på bäfvern.

10

Vidare upptager årgången en »*Förteckning öfver uppsatser rörande Finland i Sv. Vet. Akademiens handlingar*» af Hr. Rabbe, naturligtvis bestämd blott till hänvisning för forskaren, samt slutligen: »*Jälkilauseita*» A. Wareliukseita. Den sisenämnda artikeln förtjenar sitt eget kapitel.

Den innehåller ytterligare upplysningar till Hr. W:i etnografiska skildring. Dessa hafva sitt gifna värde. Men de inledas af några ord, egna nog att bemärka. Hr. W. säger nemligen här, att han, emedan artikeln är sammanskrifven för utlänningen och borde öfversättas till Tyskan, författat den på Svenska. Han tillägger, att Svenskan »naturligtvis» är honom trögare att skriva och ursäktar inför läsaren begagnandet af detta språk.

20

För det första anmärka vi såsom ett godt råd, att Författaren bort hellre genast skriva uppsatsen på Tyska, än göra en omväg genom öfversättning från Svenska. Deremot medgifves, att det väl vore på tiden, att få se Finskan oftare använd i Suomi, och att således Hr. W., om han skrivit sin afhandling på Finska, verkligen skulle gjort rättare. För det andra hade detta enligt Hr. W:i antydan bort vara en så lätt sak, att ringa tid och möda fordrats för dess utförande. Men för det tredje ger åter Förf:s här införda Finska stilprof grundad anledning att betvifla, att han med mera lätthet skrifer Finska än Svenska. Förf:s Svenska är nemligen, med undantag af några obetydliga fel, klar och flytande. De nämnda Jälkilauseit deremot börja, som följer:

30

»Tämän maastamme tietoja tahtoville' ulkomaalaisille' kirjoitetun laadelman, jonka saadakseni helpommin Saksaksi käännetyksi, panin kokoon Ruotsin kielellä, minulta arvaten huonomaisesti' sujuvalla, olen antanut tässä »*Suomen*» lukioillekin, Suom. Kirjall. Seuran hyvyydellä, präntättää.»

40

Antingen veta vi icke, hvad språk och stil är, eller är denna Finska just ett praktexempel af oklarhet och tröghet. »Tämän laadelman olen antanut präntättää» utgör här hufvudsats; men det fordras i sanning en egen upptäcktsresa, for att sammaplocka dessa fem, på fyra ställen i meningen kringströdda ord. Det ser ut, som skulle Förf. med hufvudsatsen på fickan begifvit sig på vandring genom ett moras af gerundiela och participiala satser och under bemödandet, att lyckligt hinna fram, borttappat det ena stycket här, det andra der. Dessutom är sagde sats för tanken en eftersats, hvars försats, »jonka panin kokoon,» illa uttryckes med ett relativum och dertill icke anger rätta grunden eller orsaken till afhandlingens införande på Svenska i Suomi. Ty härtill verkade trol. bristande tid och tillfälle. Vidare utgör sjelfva det Svenska Författandet verkan af en anförd orsak, likaså uttryckt med relativ sats, ehuru i participial form, och ett gerundii kasus, i vår tanke lika olämpligt användt att beteckna orsak. Medgifves dock, att med

50

sistnämnda konstruktion här kan antydast ändamål, ehuru då åter adverbium »helpommin,» hvarpå accenten ligger, bort utbytas mot ett attribut i kasus Translativus.

Ehuru icke lika inbundna, äro äfven de följande perioderna af ganska konstlad art.

10 »Taitavat siis lukijat löytää' liijan paljon laatelevani asioista, heille jo entiseltä hyvin tutuista, ja mainitsevani yhtä ja toista, johon eivät voi' muuta kun kysyä': *cui bono?* semmenkin kosk' eivät tiedä' mitä ennen on ollut kysymyksessä mainittuin ulkomaalaisten ja minun välilläni. Welvollisuuteni olis ollut nyt ennen oman yleisön käsiin antamistani, laittaa' laatimani uudest'-ylös; tämän laimin lyötyäni en saa' muuta kun vakuuttaa' veljellistä lukijaani nöyryydessä kärsiväni ansaittua tytyttömyyttä ja soimauksia häneltä, ja iloitsevani jos hän, viitsittyänsä katsella' läpitse laadelmani, löytäisi siinä jotakin hyväksi otettavaa olevan.»

20 Det kan vara skäl att äfven eljest aftrycka detta Förf:s blygsama förord till den förtjenstfulla afhandlingen. Och i detta hänseende är uttrycket visserligen vackert. Men för Förf:s Finska språk aflägger det i vår tanke icke ett lika vackert vittnesbörd. Ja t. ex. »ennen oman yleisön käsiin antamistani» utgör ett bestämdt språkfel. Det borde heta: »ennen sen antamistani,» ifall här eljest är fråga om afhandlingens öfverlemnande i allmänhetens händer. Nu måste orden öfversättas: »förrän hvad jag öfverlemnar (mitt öfverlemnande) i den egna allmänhetens händer.» Att Verbernas Nominalformer äro öfverallt inträngda, hvarest Förf. derigenom kunnat utmönstra partikel och verbum finitum, utgör detta språks värsta tunga. Interpunkteringen är också förvillande, då satserna icke öfverallt skiljas från hvarandra genom kommata.

30

46 LATINSK SKOLGRAMMATIK

AF CARL RUDOLF FORSMAN. TAVASTEHUD. 1848.

Litteraturblad n:o 1, januari 1849

40 Det är billigt, att ett arbete, sådant som detta, med det första göres för Skolmän och andra undervisare bekant, för att undergå den pröfning, hvarpå dess gillande för ändamålet kan bero. Säker blir en sådan pröfning först genom bokens begagnande vid undervisningen. Hvad derförinnan kan om densamma anföras, består i ett mer eller mindre subjektivt öfvervägande af de förtjenster och brister, hvilka uppmuntra till den praktiska pröfningen eller från densamma afskräcka.

Till en fullgiltig recension anser Ref. sig icke heller nog kompetent; äfvensom en sådan icke rätt skulle lämpa sig för detta blads plan. Härtill kommer, att Ref. granskande genomgått blott det väsentligaste af bokens innehåll. Endast hvad vid denna granskning framstått såsom arbetets förtjenst eller väckt betänkligheter mot dess begagnande såsom Skolbok kunna vi alltså här anföras.

50 En måttstock för bedömandet ger bokens angifna ändamål, att begagnas som Skolgrammatik och att i denna egenskap ersätta Strelings grammatik, hvars nödortfuga omarbetande Förf. säger sig hafva gjort till sin uppgift. Dess afgjorda förtjenster falla sålunda lätt i ögonen. De väsentligaste äro: ordbildningslärans upptagande; förbättrad lära om Verbum; Syntaxens rationela framställning och en dugligare Prosodi.